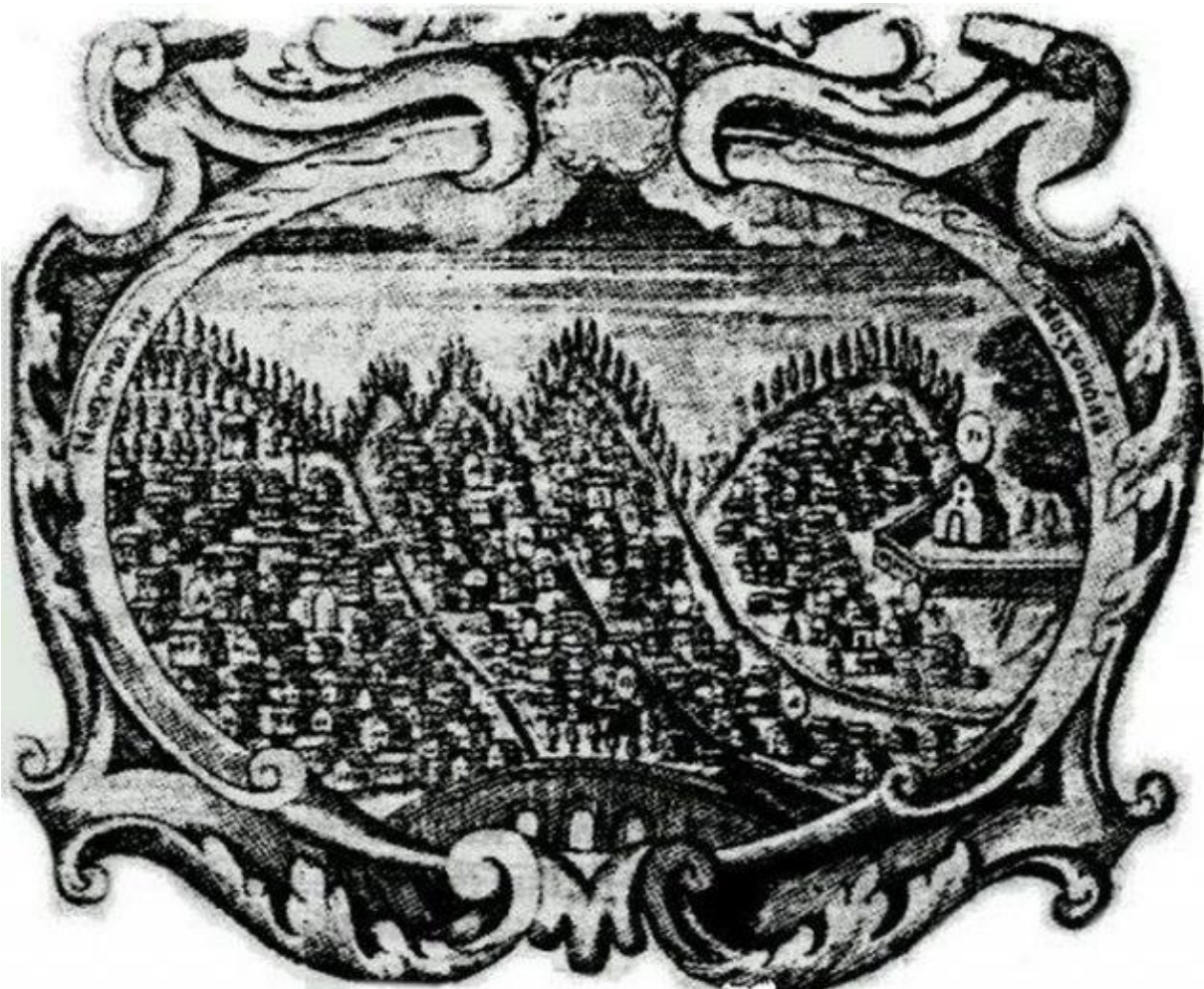

Цинцари – крвоток Балкана

30. јануара 2017.

Тешко је пронаћи бројчано мањи народ који је оставио дубљи траг на овим просторима – од револуционара и књижевника Риге од Фере до певача Тошета Проеског

Уз традиционалне пастирске цинцарске песме, које су одзвањале балканским планинама још пре четири века, Српско-цинцарско друштво „Луњина“ обележиће своју славу Светог Атанасија Великог, која се празнује 31. јануара. Биће то и прилика да се подсети свога језика и порекла, али и утицаја на модернизацију, културни и економски развој Србије. Слава ће бити обележена у седишту друштва које постоји већ 26 година, у београдској Улици Мајке Јевросиме, у стану који припада потомцима комедиографа Бранислава Нушића, једног од најпознатијих овдашњих Цинцара.

Ако узмемо у обзир и остале знамените Цинцаре, од револуционара и књижевника **Риге од Фере** до певача **Тошета Проеског**, тешко је пронаћи бројчано мањи народ који је оставио дубљи траг на овим просторима.

Управо „Луњина“ има мисију да на то подсећа, од када је друштво настало спајањем **два стара цинцарска удружења из македонске Горње и Доње Белице**. Имају око 500 чланова, а Светог Атанасија Великог узели су као своју славу јер је он заштитник трговаца, кафеџија и занатлија, што су махом Цинцари и били у 19. веку.

Марин Бодрожих, члан Управног одбора Српско-цинцарског друштва „Луњина“

Тешко је, како каже Марин Бодрожих, члан Управног одбора СЦД „Луњина“, да се прошета Београдом а а се не наиђе на неку од цинцарских задужбина. Од Капетан Мишиног здања на Студентском тргу, у коме је смештен Ректорат Београдског универзитета, преко Палате **Кики**, заоставштине познате трговачке породице по чијем презимену и носи име. Они су то здање на углу Цетињске и Хиландарске улице наменили за образовање трговачке омладине, па је у њему и данас школа у којој се ђаци уче том позиву. Породици Кики припадало је и здање на углу Кнез Михаилове улице и Краља Петра, али и здање данашње Клиника за опекотине, пластичну и реконструктивну хирургију у Звечанској улици, првобитно намењене за лечење трговаца.

И Цинцарска породица **Спирта** оставила је Србима у аманет здање у Земуну у коме је сад Завичајни музеј.

– Најактивније удружење нашег народа је у Румунији. Сарађујемо и са сродним друштвима у Македонији, где смо једино признати за националну мањину, Грчкој, Бугарској, Албанији, Немачкој и Француској, где је недавно у Паризу основана цинцарска библиотека. **Процењује се да нас има више од милион и по у свету, а највише у Грчкој, око 300.000.** Наша омладинска секција чланица је Организације омладинских европских мањина – објашњава Бодрожих.

У Србији, каже, има око 5000 припадника овог народа, али су се на последњем попису становништва 2011. године само 243 особе изјасниле као Цинцари. То је и био разлог што је држава 2015. одбила да их призна као националну мањину, јер им је за тај статус било потребно најмање 300 припадника.

– Остаје нам да сачекамо наредни попис 2025. године, јер не одустајемо од намере да постанемо национална мањина, а не само етничка и културна. Сличан проблем имају и Цинцари у Румунији – истиче Бодрожић.

Несумњив утицај овог народа на историју старог континента, како каже, потврдио је и Савет Европе 1997. године, а јубилеј ће „Луњина“ ускоро обележити. Тад је донета препорука Комитета министара која позива државе у којима живе Цинцари да се активно укључе у пројекте цинцарских организација, како би се сачувао језик тог народа, као културно благо Европе.

Језик Цинцара припада балканској романској групи, и прети му изумирање, јер га говори само 500.000 људи. СЦД „Луњина“ даје све од себе да га сачува, организујући часове језика, трибине у САНУ. У оквиру удружења делује хор и музички ансамбл, на чијем су репертоару и цинцарске песме. „Луњина“ је на свом сајту поставила и прву виртуелну цинцарску тастатуру, односно програм који може бесплатно преузети свако ко жели да пише писмом којим су се служили и великани књижевности Јован Јовановић Змај, Јован Стерија Поповић, Стеван Сремац и Бранислав Нушић.

Небојша Нушић, чукунунук Бранислава Нушића

Иако му је цинцарски матерњи језик, Нушић своја дела је писао на српском, каже његов чукунунук и управитељ „Нушић фондације“ Небојша Нушић.

– Поред тога што су прагматични и комуникативни, Цинцари су веома способни да своје вештине позитивно представе већинском народу, на своју и њихову добробит. Увек су били лојални већинском народу и држави. Зато је и Бранислав сва дела писао српским језиком. Због тога многи имају више имена и презимена. **Тако се и Бранислав Нушић, на цинцарском звао Алкибијад Нуша, а текстове у „Политици“ је потписивао као Бен Акиба.** Сматрам да смо ми крвоток Балкана, јер смо свуда оставили трага, од Македоније, преко Албаније, Грчке, Србије Румуније и Мађарске, све до Беча. Лепо је рекао некадашњи амбасадор Македоније Љубиша Георгијевски – да је на овим просторима више заступљен цинцарски менталитет, границе би биле непотребне – подсетио је Небојша Нушић.

Изданак и сунце Вергине

То што „Луњина“ обележава славу само је један од доказа прилагодљивости Цинцара, који су тај **обичај преузели од Срба.**

„Луњина“ има и свој грб на коме је пањ из кога избија изданак.

– Он симболично представља наш народ коме је као и дрвету претило уништење, али та младица показује да нас још има и да трајемо. Пањ има дубоке корене, као и Цинцари. На грбу пише „Један смо корен“ и „Цинцари неће нестати“. Имамо и своју незваничну заставу. На белој подлози је сунце са осам кракова. То је „сунце Вергине“, симбол античке Македоније, одакле део нас и потиче, а **корене вучемо и из Епира и Тесалије** – истиче Бодрожич и појашњава да и Луњина значи светлост, која зрачи из тог осмокраког сунца.

Луткица у цинцарској ношњи

Москопоље – изгубљени рај

Центар Цинцара у 18. веку био је град Москопоље у југозападном Епиру. Имао је 50.000 становника, у њему је основан први универзитет на Балкану, штампане су књиге на грчком и цинцарском језику. **Град се поносио са више од 70 православних храмова.** Цветало је занатство и трговина, а многи становници су предузимали трговачка путовања и у далеке крајеве.

Године 1769. после слома устанка на Пелопонезу, хорде пљачкаша насрнуле су на град, а коначни ударац задао је 1821. османлијски Али- паша Јанински, који је спалио Москопоље. Преостало становништво расуло се на све четири стране света.

Од тада, Москопоље за Цинцаре има митску димензију, постало је и њихов „изгубљени рај” и симбол етничке посебности.

Драгана Јокић-Стаменковић, ПОЛИТИКА